NKE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓKÖZPONT
ELEMZÉSEK – 2015/13
1581 Budapest Pf: 15 Tel: 432-90-92 Fax: 432-90-58 e-mail: svkk@uni-nke.hu
ISSN 2063-4862

Vietnam az óriások sakktábláján

Nincs még egy délkelet-ázsiai ország, mely oly markáns hatást gyakorolt volna a huszadik század történelméről kialakult képükre, mint az egyesítésének 40. évfordulóját idén ünneplő Vietnami Szocialista Köztársaság. Ezt persze több évtizedes háborús szenvedéseinek és az amerikai tömegkultúra ezt nemritkán sajátosan közvetítő, de mindenképpen globális kisugárzással bíró üzeneteinek „köszönheti".[1] Vietnam viharos történelmi közelmúltja máig rányomja bélyegét a vele kapcsolatos képünkre, jóllehet, az említett 1975. évi – az északi és déli országrész egyesülésével járó – újjászületés óta itt sem állt meg az idő. A Lengyelországnál alig nagyobb Vietnam 2015-re a Föld 13. legnépesebb országa lett, és korábbi elképesztő szegénységének enyhítésében is – bár európai szemmel szerénynek tűnhető, de – határozott javulást könyvelhet el.[2] Napjainkban – ahogy azt a távol-keleti nemzetközi kapcsolatok alakulásánál megszokhattuk – a Kínai Népköztársaság hatalmi súlyának fokozódása és regionális ambíciói helyezték új megvilágításba a „legmagyarabbnak" tekintett[3] délkelet-ázsiai nép lehetséges szerepét. Ez egyszersmind az alapdilemmát is azonnal eszünkbe juttatja: Vietnam múlt századi tragédiáját a vele kapcsolatos nagyhatalmi ambíciók idézték elő. Igaz, az ország bizonyította ellenálló képességét, és a 21. századra változott valamelyest a szereposztás is, Délkelet-Ázsia hosszú távú jövője a nemzetközi rendszerben továbbra is bizonytalan. Az alábbiakban számvetésre vállalkozunk Vietnam helyzetéről és lehetséges pozícióiról korunk vezető hatalmainak kelet-ázsiai játszmáiban.

Az új távlatok és régi félelmek kora

A Vietnam politikai jelenét megalapozó elmúlt évtizedek áttekintésekor megkerülhetetlen tényező, hogy a második világháborútól 1979-ig csaknem folyamatos háborús tevékenység színtere és főszereplője volt. Az ország második születését eredményező 1975−76-os egyesítési folyamatot[4] követően a kambodzsai Pol Pot-rezsim elleni 1978−79-es fegyveres beavatkozás, majd az annak megtorlásaként beállított, 1979. február 17-vel kezdődött 27 napos kínai offenzíva adott feladatot a Vietnami Néphadseregnek. Utóbbi konfliktus megítélése máig vitatott, tény azonban, hogy a kínai haderő anélkül vonult vissza vietnami területről, hogy bármiféle engedményt csikart volna ki a déli szomszédtól.[5] A Kambodzsában megszerveződött Vietnam-barát rezsim pedig fennmaradt.[6] Minderre azért érdemes felhívnunk a figyelmet, mert Európában általában kevéssé tudatosodott: mintegy 33 év alatt Vietnam három nagyhatalom (Franciaország, az Amerikai Egyesült Államok és Kínai Népköztársaság)

[1] Justin Corfield ausztrál Délkelet-Ázsia-szakértő szerint 2007-ig bezárólag mintegy 352 amerikai nagyjátékfilm szólt a vietnami háborúról vagy reflektált annak eseményeire. Lásd Corfield, Justin: *The History of Vietnam.* Westport – London, 2008, Greenwood Press, 117. o.

[2] Ez persze igen relatív jelenség. Vietnam napjainkra mindenesetre az egy főre jutó GDP tekintetében a világ középmezőnyének alsó felébe küzdötte fel magát, megelőzve például Moldovát is.

[3] A két ország hidegháborús időkig visszanyúló, évtizedes partnerségének részeként összesen mintegy 3000 vietnami végzett felsőfokú tanulmányokat Magyarországon. Nekik köszönhetően máig előfordul a magyar nyelvtudás a vietnami köztisztviselők körében. Emellett – a kínaiak után – (körülbelül 4000 fővel) a vietnamiak képezik jelenleg a második legnépesebb távol-keleti származású közösséget hazánkban.

[4] Az Észak- és Dél-Vietnam egyesítését lehetővé tevő északi katonai győzelem 1975 tavaszán következett be, míg az egyesülés politikai folyamatára az új vietnami nemzetgyűlés 1976. június 24. és július 3. között tartott első ülése és a Vietnami Szocialista Köztársaság kikiáltása (júl. 2.) tett pontot. Lásd például: Búr Gábor: Vietnam. In Németh István (szerk.): *20. századi egyetemes történet II.* Osiris, Budapest, 2006, Osiris, 246−249. o.

[5] A hadtörténeti részletekért lásd O'Dowd, Edward C.: *Chinese Military Strategy in the Third Indochina War.* London, New York, 2007, Routledge.

[6] Lásd Tarling, Nicholas (ed.): *The Cambridge History of Southeast Asia.* Volume Two, Cambridge University Press, 1994, 632−633. o. A vietnami katonák csak 1989-ben hagyták el Kambodzsa területét.

© HÁDA BÉLA

közvetlen fegyveres beavatkozásával szemben fejtett ki sikeres ellenállást, amire eddig aligha van további példa a második világháború utáni egyetemes történelemben.

Mindez persze nem kis szerepet játszott abban, hogy Vietnam máig az egyik legerősebb harci hagyományokkal és tapasztalatokkal rendelkező délkelet-ázsiai állam, mely a legnagyobb (482 000 fős) békelétszámú fegyveres erővel és (legalábbis papíron) a legkiterjedtebb humán tartalékokkal rendelkezik. Erre, valamint jelentős (2015 közepére becslések szerint kilencven milliót is meghaladó lélekszámú) népességére és fejlődési potenciáljára alapozva az országot máig a térség egyik regionális hatalmának tekintik, ami jól jellemzi az ASEAN-államok körében kialakult pozícióinak minőségét. Az érem másik oldala ugyanakkor, hogy a vietnami fegyveres erők általános haditechnikai arculatukat tekintve az 1970-es évek miliőjét képviselik, igen szembeötlő lemaradással e téren helyi partnereik egy részével és különösen a Kínai Népköztársasággal szemben. Utóbbi megállapításunk persze közel sem teszi egyedülállóvá Vietnamot Kelet-Ázsiában, jelentőségét azonban nem becsülhetjük alá, ha felidézzük: a kínai külpolitika és regionális ambíciók történelmileg (és napjainkban is) Vietnam biztonsági kalkulációinak első számú meghatározói voltak egy általában gyanakvástól, néhány esetben pedig valós konfliktusoktól terhelt kapcsolatrendszeren belül. Érdemes tehát már korán figyelmet szentelnünk e kínai−vietnami nexus alapvonalainak.

Vietnam az egyetlen mai délkelet-ázsiai ország, amelynek civilizációs fejlődésében (egészen pontosan az állam kifejlődésének magvát jelentő északi területeken) az ókori kezdetektől fogva az indiai eredetű hatások helyett inkább a kínaiak váltak meghatározóvá.[7] Egyedülálló abból a szempontból is, hogy a kínai dominanciatörekvések a területén érződtek messze a legerősebben a térségben, több periódusban az ország szuverén létét is megkérdőjelező jelleggel. Dacára az időnként feléledő feszültségeknek, a két szomszéd között a későbbi évszázadokban is szoros kapcsolat maradt fenn. Tulajdonképpen az évezredes kínai uralom végét jelentő 10. századtól[8] egészen a Kína központú tradicionális távol-keleti „nemzetközi rendszer" 19. századi lehanyatlásáig például Vietnam és Korea a Középső Birodalom legmagasabb rangon kezelt tributárius (adófizető) államai voltak.[9] E relatív respektus – kínai szemmel – magától értetődően együtt járt egy szoros kulturális rokonság és politikai viszonyrendszer létezésével közöttük, amelytől a vietnami elit a huszadik századra egyértelműen távolodni igyekezett. Nem volt ez másként a szocializmus térnyerésének idején sem. Ho Si Minh (1890−1969), a vietnami antikolonialista nemzeti mozgalom (Viet Minh), egyszersmind a Vietnami Kommunista Párt nemzetközi hírnévre szert tett vezetője például korábbi kínai összeköttetései dacára is olykor egészen vulgáris (tudományos célú értekezésben aligha idézhető) kifejezésekkel adott hangot az északi „nagytestvér" iránti ellenszenvének. Nyílt színen persze jóval diplomatikusabb légkör uralkodott: a Hanoi politikáját domináló mainstream álláspont a Kínai Népköztársasággal szemben a barátságos és lehetőségekhez képest nyugodt, de bizonyos távolságot mindenképpen megtartó kapcsolatokra törekvés volt,[10] amely – legalább eleinte – tudomásul vette rokon rendszereik és az adott világpolitikai közeg által kialakított együttműködési kereteket, de mindenképpen el kívánta kerülni az alárendelődést az északi szomszédnak. Egyszerűbben szólva: Vietnam nemigen kívánt „kistestvér", még kevésbé valamiféle neotributárius állam lenni egy majdan újjászerveződő távol-keleti kínai érdektérben. Persze az ország a permanens háborús erőfeszítéseihez egyetlen támogatót sem nélkülözhetett, elsődleges nagyhatalmi partnerének ugyanakkor a Szovjetuniót tekintette.

Kína és egykori vazallusa között a közös fenyegetés tartotta viszonylag működőképesen a kooperációt, így nem meglepő, hogy annak megszűnése – az Egyesült Államok Vietnamból való kiszorulása és az ország győztes egyesítése – számlálta meg napjait. Kapcsolatuk-

[7] Bővebben Stuart-Fox, Martin: *A Short History of China and Southeast Asia: tribute, trade and influence*. Crows Nest, 2003, Allen & Unwin, 26−36. o.

[8] A Vörös-folyó deltavidéke, az akkori Vietnam i. e 111 és i. sz. 939 között kínai fennhatóság alatt állt. Ez volt a leghosszabb Kínának alávetett időszak.

[9] Erről lásd például Kang, David C.: *East Asia Before the West*. *Five Centuries of Trade and Tribute.* New York, 2012, Columbia University Press, 57−59. o.

[10] Bővebben lásd Hensengerth, Oliver: *Regionalism in China-Vietnam Relations: Institution-building in the Greater Mekong Subregion.* New York, 2010, Routledge, 49−58. o.

© HÁDA BÉLA

ban a vietnami háborút követően hamar dominánssá váltak a feszültséget okozó elemek.[11] Peking számára megszűnt annak a veszélye, hogy a vietnami szocializmus bukásával az amerikai csapatok közvetlenül megjelenhetnek déli határainál, míg a vietnami politikai elit önbizalma és legitimációja óriási megerősítést kapott a győzelem kivívásával. Hozzá tartozik az összképhez a helyi kínai földbirtokosokkal és kereskedőkkel szembeni agresszív vietnami fellépés is, amely több százezer hoát (Vietnamban élő kínait) kényszerített menekülésre, főként az északi szomszéd felé. A formálisan 1950 januárja óta fennálló szövetségük ilyen körülmények között mindkét fél számára átértékelődött.[12] Míg Pekingben Vietnam újraegyesítést követő megerősödését – a maguk nézőpontjából teljes joggal – az ország regionális pozícióira egyre inkább kártékony jelenségként értékelték, addig Hanoiban a kínai modelltől független kibontakozást és a Laosszal és Kambodzsával kialakítandó hármas szövetség megteremtését preferálták. Utóbbit Kínában a szovjet befolyás kiterjesztéseként értékelték, amelyet az 1978. november 2-án aláírt szovjet−vietnami barátsági és együttműködési szerződés megszületése is alátámasztott. Kína 1978-tól lezárta a két állam közös határát, majd a következő évben megindította korábban már említett korlátozott katonai akcióját déli szomszédjával szemben, mely egy röpke időre „felforrósította", egyszersmind az egész világ előtt láthatóvá tette a két szocialista állam külön kis hidegháborúját. Ez volt napjainkig a Kínai Népköztársaság utolsó komoly háborús vállalkozása.[13] E ponton érdemes azonban megjegyeznünk, hogy noha a határháború eredményét tisztán katonai szempontból vizsgálva általában kínai vereségként értékelik, Bruce Elleman joggal mutatott rá a kínai hadviselést elemző monográfiájában, hogy az invázió demonstrációs értéke ennek ellenére sem feltétlenül elhanyagolható. Peking a történtek folytán a defenzív logika előtérbe állításával tudatosíthatta a vietnami elvtársakban, hogy a szovjet védelmi garanciáknak komoly korlátai vannak, és nem kérdőjelezhetik meg Kína katonai fölényét Délkelet-Ázsia államai felett.[14] Ezzel persze tovább szította a vietnami elit geopolitikai félelmeit, amelyek a bipoláris korszak végéig a Szovjetunióhoz mint az ország első számú nagyhatalmi szövetségeséhez láncolták az országot.

Hanoi és Peking végül 1991-ben normalizálta kapcsolatait és nyitotta meg újra a határt, de a két ország között nem teljesedhetett ki a bizalmi viszony.[15] Nem pusztán a vietnamiak közmondásos sinofóbiája akadályozta ezt, hanem a múltból hozott sérelmek és (legalábbis az egyik fél szerint) rendezetlen ügyek is. Hozzátartozik az összképhez, hogy a hidegháborút követő, változó nemzetközi környezetben a vietnami külpolitika számára az ország társadalmi-politikai berendezkedésének megőrzése melletti újrapozícionálása jelentett természetes stratégiai feladatot. Fokozott mértékben ösztönözte ezt, hogy a bipoláris korszak lezárulásával még mindössze páréves múltra visszatekintő vietnami gazdasági reformfolyamat is a stabil hátteret és feltételeket igényelte, ráadásul az összeomló Szovjetunió nagyhatalmi örökségét vállaló Oroszországi Föderáció már messze nem volt képes olyan sokoldalú partneri szerepre, mint az egykori szuperhatalom. Itt érdemes megjegyeznünk, hogy a külpolitikai oldódás irányába ható törekvéseket a szakértők gyakran még a Vietnami Kommunista Párt 1988-as határozatától eredeztetik, amelyben az állampárt a korábbiaknál békülékenyebb hangot megütve deklarálta, hogy az országnak „több barátra és kevesebb ellenségre" van szüksége.[16] A megoldás végül a semleges töltetű politikai nyitás és Hanoi térségen belüli helyzetének tisztázása lett. Ennek logikájába illeszkedett a Kínához fűződő viszony – mint a legkomolyabb függőben lévő dilemma – rendezése is. Vietnam emellett még 1992-ben folyamo-

[11] Elleman, Bruce A.: *Modern Chinese Warfare, 1795−1989.* London and New York, 2001, Routledge, 285−286. o.
[12] A Kínai Népköztársaság 1950. január 18-án ismerte el a Vietnami Demokratikus Köztársaságot (azaz Észak-Vietnamot), és megkezdte fegyveres erőinek támogatását is. Lásd West, Todd: Failed Deterrence – The 1979 Sino-Vietnamese Conflict. *Stanford Journal of East Asian Affairs,* Vol. 6, No. 1, 2006, 75−76. o.
[13] Ezt követően csak kisebb fegyveres összetűzésekben vettek részt kínai erők a vitatott hovatartozású térségek mentén.
[14] Egyes szerzők szerint a kínai döntéshozók az ország szovjet−vietnami szövetséggel megvalósítandó észak-déli bekerítésétől is tartottak, mely egy Kína-ellenes katonai fellépésnek is előjátéka lehetne. A Vietnam elleni támadás ennek esélyét minimalizálta volna. Lásd bővebben *Huiyun Feng: Chinese Strategic Culture and Foreign Policy Decision-Making*. London, New York, 2007, Routledge, 67−80. o. és Elleman, Bruce A.: i. m. 284−297. o.
[15] Corfield, Justin: i. m.115−116. o.
[16] Chauhan, Sadhavi: Vietnam's role in ASEAN. East Asia Forum, October 23, 2013.

dott az ASEAN tagságért is.

Délkelet-Ázsia államainak politikai és gazdasági együttműködése ugyanis szintén igen fontossá vált a gyors fejlődésnek induló ország számára, amelynek gazdasági növekedése 1991−1995 között éves átlagban elérte a 8,2%-ot.[17] Az ugyanakkor, hogy Vietnam 1995. július 28-án az ASEAN teljes jogú tagjává válhatott, a befogadó fél szempontjából is nagy jelentőséggel bírt. Hanoi elsőként lett a szervezet tagja az egykori Francia-Indokína utódállamai közül, egyszersmind szimbolizálva a korábban inkább nyugati elköteleződésű ASEAN és az egykori vietnami szövetségi rendszer közötti ellentétek lezárását.[18] Mindez biztonsági szempontból is új távlatokat nyitott a regionális szerveződés előtt, az azonban továbbra is kérdéses maradt, hogy a kibővült és a térség napjainkra már tíz országát összefogó ASEAN egy kollektív biztonsági rendszer kiépítésével képes lesz-e ellensúlyozni a nagyhatalmak törekvéseit. Máig nem adhatunk megnyugtató választ erre a kérdésre annak ellenére sem, hogy a politikai-biztonsági együttműködést 2015-től érvényesülően az ASEAN három pillérének egyikeként határozták meg. A térség államaiban azonban még mindig nagyon erősek a szuverén hagyományok, melyek a megosztást célzó nagyhatalmi befolyásépítés számára is kedvező teret nyitnak.[19] Mai szemmel nézve tehát több okból is igen kicsi az esély rá, hogy az ASEAN katonai szövetséggé vagy kölcsönös védelmi kötelezettségen alapuló tömbbé alakuljon, és ez jelenleg Hanoi álláspontjának is megfelel. Jócskán vitatható tehát, hogy belátható időn belül minden optimizmus dacára − milyen minőségű támaszt nyújthat a délkelet-ázsiai államok közössége Vietnam biztonsága számára. Nem vitatható ugyanakkor az a Vietnamban is hangoztatott nézet,[20] miszerint az ország regionális szerepét tekintve (szemben például a szétesett Jugoszláviával, vagy a magára maradt Kubával) a hidegháborút követő negyedszázadban is megőrizte jelentőségét. Komoly része van ebben az új partnerségek sikeres kialakításának is. A vietnami külpolitika különösen 2010-et követően törekedett egyre inkább arra, hogy elkülönítse a külkapcsolatok különböző minőségi szintjeit.[21] Mára e vonatkozásban az államközi partneri kapcsolatok három formáját különböztetik meg. Az *átfogó,* a *stratégiai* és az *(átfogó) stratégiai együttműködő* partnerségek hierarchiájában utóbbi számít a legmagasabb szintnek.[22] E sorok születéséig (2015. július) két ország van, mely Hanoi (átfogó) stratégiai együttműködő partnerének számít: az Oroszországi Föderáció és a Kínai Népköztársaság.[23] Nem vitás tehát, hogy a korábbi évtizedekből örökölt viszonyrendszerek továbbra is jelentős hatást gyakorolnak Vietnam nemzetközi beágyazottságára, azoktól jelenleg (különösen orosz relációban) nem tapasztalható áttörést ígérő távolodás. Vezetői olykor még a Kínával közös múlt szóbeli megszépítésére is vállalkoznak annak érdekében, hogy biztosítsák az együttműködés minél kedvezőbb légkörét.[24] Hanoi alapcélkitűzései között szerepelt ugyanakkor, hogy az ENSZ BT valamennyi állandó tagjával speciális kapcsolatokat megalapozó szerződést kössön.[25] E törekvés mára az ország szempontjából legnagyobb jelentőséggel bíró államok széles körére terjedt ki, összhangban a vietnami külpolitika multipoláris világrendet preferáló jövőképével.

A külpolitikai nyitással szoros logikai összefüggésben az ország poszthidegháborús biztonságpolitikai koncepciói is átértékelődtek. A bipoláris korszakra jellemző, intervencioniz-

[17] Lásd Vietnam in ASEAN: Toward Cooperation for Mutual Benefits**.** ASEAN, 2015. 06. 03.
[18] Chauhan, Sadhavi: i. m.
[19] Példaként: Kambodzsában igen erős kínai, míg a Fülöp-szigeteken amerikai befolyás érvényesül.
[20] Lásd például az ország később ismertetendő védelmi stratégiájának általános megállapításait.
[21] Lásd Stern, Lewis M.: The New Vietnamese Vocabulary for Foreign and Defense Relations. *Asia Pacific Bulletin*, No. 253, March 18, 2014.
[22] Huong Le Thu: Vietnam Foreign Policy: The Precarious Strategic Balancing Act. *The Establishment Post,* 2014. 07. 26.
[23] Az Oroszországi Föderáció esetében az „átfogó stratégiai partner", míg a Kínai Népköztársaság esetében a „stratégiai együttműködő partner", újabban pedig az „átfogó stratégiai együttműködő partner" titulust hangsúlyozzák. A terminológiai eltérések dacára nem lehet kétségünk afelől, hogy a vietnami diplomácia az e két országgal fenntartott kapcsolatait kezeli a legkiemeltebben. Lásd például Thayer, Carlyle A.: The US-Vietnam Comprehensive Partnership: what's in a name? *The Strategist,* 2013. 07. 31.
[24] Lásd például Nguyen Phu Trong főtitkár nyilatkozatait 2015. áprilisi pekingi látogatása alkalmával. China, Vietnam pledge closer friendship, partnership. *Xinhua,* 2015. 04. 07.
[25] Pham Binh Minh: Building strategic, comprehensive partnerships - Viet Nam's soft power. *Communist Review,* 2014. 05. 08.

musra hajló regionális politikát napjainkra egy jóval visszafogottabb, távolságtartást és békés egymás mellett élést előtérbe állító filozófia váltotta fel. Reflektálva a potenciális szerepével kapcsolatos külföldi dilemmákra, Hanoi védelempolitikájában az úgynevezett „három nem" politikáját helyezi előtérbe. Ennek értelmében nem csatlakozik katonai szövetségekhez, nem engedélyezi idegen haderőnek támaszpont létesítését az ország területén és nem használja fel más államokhoz fűződő kapcsolatait háborús célokra.[26] Védelmi erejét saját kapacitásaira és népének áldozatvállalására építené. Ezen irányelvek persze nem szolgálnak meglepetéssel: Vietnam kül- és biztonságpolitikájának tudatosan hangsúlyozott tájékozódási pontjai az utóbb két évtizedben a semlegesség, a minél nagyobb mértékű önerőre támaszkodás, a béke és a szuverén mozgástér megőrzése, valamint a nyitottság, a multilateralizmus és (mint érintettük) kapcsolatrendszerének diverzifikációja lettek. Tény, hogy Vietnam politikai és katonai elitjére manapság a legkevésbé sem jellemző a kalandorpolitika. Ezek a nagyhatalmi játszmáktól kínos távolságtartást sugalló politikai alapelvek természetesen komoly gesztusértékkel bírnak a Kínai Népköztársaság felé, csökkentendő az északi szomszéd Hanoi békés szándékait illető gyanakvását. Érezhető azonban az is, hogy mindez egy konfliktusos szituációkban könnyen kontraproduktívvá válhat, mivel Peking saját konvencionális fölényének tudatában kevéssé érzi kockázatosnak az összetűzést a vitatott területek birtoklásáért. Peking számára tehát szimpatikus a „három nem" politikája, nagy kérdés azonban, hogy ez mennyire jó Hanoinak.

Nem lebecsülendő – bár persze csak fokozatosan érvényesülő – tényező ugyanakkor Vietnam regionális és szélesebb nemzetközi pozíciója szempontjából kétségkívül impozáns fejlődési potenciálja. Hanoi még 1986-ban indította útjára a piacorientált gazdasági nyitás programját (Doi Moi),[27] amelynek eredménye – ha a kínai reformok látványos következményeit nem is produkálhatta – nem maradt el. Napjainkra Vietnam stabil, évi 6% körüli GDP növekedési ütemet ért el. Ez a délkelet-ázsiai térségben az elmúlt évek összehasonlításában átlagos mértékűnek tekinthető.[28] Az ország tőkevonzó képességét nagyban javítják a foglalkoztatás feltételei. A vietnami munkaerőpiacra évente mintegy 1,5 millió új munkavállaló lép be. Az élőmunka költségei az országban mintegy felét teszik ki a kínainak és körülbelül 40%-át a thaiföldinek.[29] Igaz, átlagos képzettsége és munkafegyelme némileg még elmarad ezekétől, bár ezen a téren is mutatkozik fejlődés. Vietnam hagyományosan igen komoly lehetőségként kezeli az egyetemi tanulmányokat folytatók külföldi képzéseinek lehetőségét, és nagy számban ösztönzi a hallgatókat ezek kihasználására. A fiatal társadalom hosszú távon biztosítani látszik az ország fejlődéséhez – a megfelelő tőkéhez és technológiákhoz való hozzájutás lehetőségei mellett – szükséges humán feltételrendszert. A pénzügyi mozgástér pedig elengedhetetlen a Vietnami Néphadsereg óriási fejlesztési igényeinek kielégítéséhez, amely egyre kevésbé elodázható feladatot jelent.

Arccal a szigetek felé

Az utóbbi években Magyarországon is széles sajtónyilvánosságot kapott Kína és egyes délkelet-ázsiai államok területi vitája, amelynek közvetlen tétje a Dél-kínai-tenger szigetvilága feletti szuverenitás gyakorlása, közvetett módon pedig a térség halászati területeinek és szénhidrogén-lelőhelyeinek kiaknázása, valamint a tengeri kereskedelmi útvonalak minél hosszabb szakaszának (a kínai gazdasági és energiabiztonság szempontjából igen fontossá váló) ellenőrzése múlik rajta. A szigetvilág elbirtoklásának kínai ambíciójával a délkelet-ázsiai államok közül a Fülöp-szigetek mellett éppen Vietnam helyezkedik szembe a legelkeseredet-

[26] Lásd például: Vietnam reiterates "3 nos" defence policy. *Viet Nam News,* 2010. 08. 26. és Truong-Minh Vu – Heydarian, Richard Javad:The Tragedy of Small Power Politics: Vietnam, the Philippines, and the Great Powers. CSIS, April 9, 2015.

[27] Erről lásd Vuong Quan Hoang et al.: The Entrepreneurial Facets as Precursor to Vietnam's Economic Renovation in 1986. *The IUP Journal of Entrepreneurship Development*, Vol. VIII, No. 4, 2011, és Balázs Szalontai: The Diplomacy of Economic Reform in Vietnam: The Genesis of Doi Moi, 1986−1989. *Journal of Asiatic Studies*, Vol. 51, Issue 2, 2008, 199−252. o.

[28] Lásd például Asian Development Outlook 2015. Asian Development Bank, 2015. 05. 07. 207−247. o.

[29] Dam Thi Phuong Mai –Barbour-Lacey, Edward: An Introduction to Vietnam's Import & Export Industries. *Vietnam Briefing,* February 3, 2015.

tebben. Nem meglepő, ha figyelembe vesszük, hogy a mintegy 200 különálló képződményből álló Spratly-szigetek[30] relatív többsége (köztük a névadó Spratly-sziget) Hanoi *tényleges* ellenőrzése alatt áll, a kínai igények elismerése tehát számára valós és – amennyire ezen apró szárazulatokból álló szigetvilág esetében használhatjuk ezt a kifejezést – jelentékeny területi veszteséggel járna. Vietnam 2015-ben ugyanis több mint 20 fontosabb szárazulaton, összesen mintegy 48 különböző előretolt állással tartja fenn jelenlétét itt.[31] A térség ellenőrzése a vietnami haditengerészet Cam Ranh-öbölben állomásozó 4. regionális parancsnokságának alárendeltségébe tartozó egységek felelősségi köre. Cam Ranh Délkelet-Ázsia egyik legkiválóbb természetes adottságokkal rendelkező kikötője. Kiemelkedő feladatának megfelelően pedig itt állomásozik a szerény vietnami tengeri haderő legütőképesebb csoportosítása, mely a jelenleg érvényes tervek szerint további komoly fejlesztések elé néz. Vietnam igénye a szigetcsoportra nem mellesleg hasonlóan történelmi jellegű, mint Kínáé. Már a 17. századtól vietnami területként tüntetik fel a Spratly-szigeteket egyes térképeken. Tudvalevő persze, hogy Kína is büszkélkedhet hasonló kartográfiai ereklyékkel. Történelmi hivatkozásaik szuverenitási igényeik alátámasztására azonban a térség múltjából fakadóan rendkívül bizonytalanul ítélhetőek meg, azok végső soron mindössze az eszmei alapokat szolgáltatják a modern stratégiai igényektől ösztönzött akcióikhoz. A továbbiakban a helyzet jellemzéséhez érdemes tehát e stratégiai tényekből kiindulnunk, mindenekelőtt a valós szuverenitásviszonyokat véve számba.

Peking−Hanoi-relációban elsőként a több mint 30 szárazföldből és zátonyból álló Paracel-szigetek[32] ügyéről kell szólnunk, melyeket Kína több szakaszban okkupált. Amphitritécsoportként is ismert keleti tagjai között található a szigetcsoport legnagyobb szárazulata, a Woody-sziget. Itt először a kínai köztársasági erők hoztak létre haditengerészeti garnizont 1947-től, az akkor még délkelet-ázsiai pozícióikat őrző francia erők pedig a nyugati szigetekre (az úgynevezett Félhold-csoportra) húzódtak vissza. A kínai jelenlét első szakasza nem bizonyult hosszú életűnek, végül 1950-ben szüntették meg. Ezt követően 1955-től a népköztársaság vonta katonai ellenőrzése alá a szigetek keleti tagjait,[33] melyet 1974 januárjában a nyugati szigetekre is kiterjesztett, akkor még Dél-Vietnam térség feletti ellenőrzését számolva fel.[34] „Hszisa" Hainan tartomány részeként tagozódott be a kínai igazgatási rendszerbe. Közelmúltjának sajátságos vonása, hogy népköztársasági megszállásáig olyan politikai tényezők gyakoroltak ellenőrzést felette, melyeket a jelenleg nemzetközi elismertségnek örvendő kínai és vietnami rezsimek egyaránt illegitimnek tekintettek. Noha a Dél-Vietnam területi jogaiba lépő Vietnami Szocialista Köztársaság máig nem ismerte el Peking jogát a szigetekre (és a belátható jövőben várhatóan nem is teszi), a helyzet megváltoztatása azonban olyan katonai fellépést igényelne a részéről, melyre a siker reményével ma nem vállalkozhat. Továbbra is az ország részeként kezeli ugyanakkor, aminek egyik demonstrációja volt, mikor 2012 júniusában Hanoi törvényt fogadott el a szigetek környékén történő tengeri közlekedés szabályozásáról. Válaszul a kínai fél prefektúrává emelte a Woody-szigeten lévő (kínai normák szerint egyébként nevetségesen kicsi) Sansha települést.[35] A helyzet 2014 májusában élesedett ki legutóbb, amire alább még részletesebben kitérünk.

A távolabb és kiterjedtebb területen fekvő Spratly-szigetek birtoklása körüli nézeteltérés már 1988. március 14-én kisebb összecsapáshoz vezetett a Kínai Népköztársaság és Vietnam hadihajói között a Johnson-zátonynál. Három vietnami hajó elsüllyesztése (és 74 tengerész halála) után a kínai fél került ki győztesként az ütközetből. Még a megelőző évben Peking egy kutatóexpedíció álcája alatt jelent meg a vitatott területen, felmérve a lehetséges ellenállást.[36] A márciusi összecsapást követően foglalta el a szigetcsoport nyolc kisebb tagját,

[30] A vietnami fél Truóng Sa, míg a kínai Nansa néven tartja számon.
[31] Lásd Statement of David Shear Assistant Secretary of Defense for Asian & Pacific Security Affairs Before the Senate Committee on Foreign Relations May 13, 2015. 2. o.
[32] A szigetcsoportra a kínai források Hszisa, míg a vietnamiak Hoáng Sa néven hivatkoznak.
[33] Minderről lásd Tonnesson, Stein: *The Paracels: The 'Other' South China Sea Dispute.* International Peace Research Institute, Oslo, 2001, 9−11. o.
[34] Tarling, Nicholas (ed.): The Cambridge History of Southeast Asia. 631. és Ngo Minh Tri − Koh Swee Lean Collin: Lessons from the Battle of the Paracel Islands. *The Diplomat,* 2014. 01. 23.
[35] *Stirring up the South China Sea III*. ICG Asia Report No. 267, 7 May 2015. 2. o.
[36] Tonnesson, Stein: The History of the Dispute. In Timo Kivimaki (ed.): *War or Peace in the South China Sea?*

a vietnami jelenlét azonban – mint fentebb jellemeztük – továbbra is erős maradt a térségben. Hozzátartozik a tényekhez az is, hogy − tanulva az 1974-es és 1988-as válságokból – Vietnam az utóbbi években igen aktívnak mutatkozott helyi pozícióinak megerősítésében, magabiztosabban törekedve valós ellenőrzésének megteremtésére és egy, a „Truóng Sa" esetében tapasztalt forgatókönyv megelőzésére.[37] Az ellenőrzés alá vont területek (főként katonai jellegű) infrastruktúrájának fejlesztését minden érintett fél részéről tovább ösztönzi, hogy a Paracel-szigetek ügyével ellentétben itt nincs kész helyzet valamelyik hatalom javára, hanem egy sokszereplős területi felosztás rögzült, ami persze szinte senkinek nem felel meg. Ez minden felet, így különösen Vietnamot is már birtokolt pozícióinak fejlesztésére ösztönzi, végeredményben olyan helyzetet szilárdítva meg, amelyben érdemi változás bármely fél javára valószínűleg csak fegyveres konfliktus felvállalásával erőszakolható ki.

Ha túltekintünk azonban a kis szárazulatok aktuális birtoklásának kérdésén, látnunk kell azt is, hogy a térség Kína – és számos más kelet-ázsiai állam – számára oly kívánatos stabilitása aligha képzelhető el Vietnam teljes háttérbe szorításával, esetleges megalázásával. A Dél-kínai-tenger nyugati partvidékének legnagyobb része (összesen mintegy 2000 mérföld hosszan) Vietnam részét képezi, nem pótolható szerepet töltve be a lakosság hagyományos gazdasági tevékenységében és életmódjában. Ez két szempontból is meghatározó vonás: egyrészt világos elköteleződést jelent az ország részéről a tenger gazdasági kiaknázása, így a rajta való jelenlét iránt. Másrészt a nyers földrajzi tények nyomán a kínai tengeri ellátási útvonalak és dél-kínai-tengeri gazdasági érdekek biztonságának szavatolása szempontjából Hanoi abban a (pusztán elméleti) esetben sem válik negligálható tényezővé, ha egyébként minden jelenlegi területi vita teljes egészében Peking akarata és szempontjai alapján kerülne rendezésre. A geostratégiai szempontokat gyarapítja, hogy Vietnam hosszú észak-déli kiterjedésével sajátos földrajzi kapcsolódási pontot jelent Északkelet- és Délkelet-Ázsia szárazföldi területei között is. Mindez a kínai felet is óvatosságra intheti az erővel való fenyegetés terén, nem lenne ugyanis előnyös a számára, ha nyíltan katonai riválisai karjaiba kergetné a jelentős kikötőhálózattal és az ázsiai óriásállam önvédelme szempontjából komoly stratégiai jelentőséggel bíró Vietnamot.

A délkelet-ázsiai területi vitákat tehát ma szélesebb stratégiai kontextusba illesztve kell értelmeznünk. Előzményeihez az is hozzátartozik, hogy a térség a hagyományos kínai stratégiai gondolkodásban eredetileg másodlagos szerepet játszott a kelet- és belső-ázsiai területek mögött. E helyzetben a hidegháború évtizedei és különösen az ezredforduló óta eltelt időszak során egyértelmű hangsúlyeltolódás tapasztalható. Az energiahordozó-import jelentőségének növekedésével párhuzamosan a kínai stratégiai tervezés világosan érzékeli, hogy civilizációs kisugárzásának hagyományos déli végei egyre inkább a nagyhatalmi rivalizálás terepévé válnak, immár az Egyesült Államok, India és ma még kevésbé határozott formában, de Japán részvételével is. Nem kétséges, hogy az Indiai-óceán térségében Kína – egyelőre és belátható ideig – nem képes megkérdőjelezni az Amerikai Egyesült Államok és India (nem mellesleg szövetségesként együttműködő) haditengerészeteinek fensőbbségét, a Dél-kínai-tenger vonatkozásában azonban nem kíván belenyugodni egy hasonló felállásba. Vietnam e folyamatban kezdettől fogva speciális eset Peking szemében.[38] Mint láttuk, olyan szempontok is formálják tehát a kínai Vietnam-politikát, melyek a szigetvitákban részt vevő más riválisai esetében kevésbé érvényesülnek. Lényegében az ország valamennyi, a térséggel összefüggésben jelentkező kínai dilemmához szorosan kapcsolódik: történelmi gyökerű antipátiája Kínával szemben csak megerősítést lel jelenkori, több zónára kiterjedő területi vitájukban, ráadásul közvetlenül érintkezik a tengeri kommunikációs vonalakkal, és egyike az ASEAN legjelentősebb tagállamainak. Álláspontja a kínai terjeszkedés megakadályozására, illetve biztonságpolitikai ellensúlyozására a szervezeten belül a határozottabb fellépést szorgalmazók csoportját erősítheti. Ennek értékeléséhez fel kell idéznünk, hogy az ASEAN tagállamai jobbára erős megosztottságot mutatnak a dél-kínai-tengeri konfliktussal összefüggésben, nemcsak a terület felosztása, hanem például a helyi kínai expanzióval szemben megfogal-

---

Copenhagen, 2002, Nias Press, 17. o.

[37] Austin, Greg: Who Is the Biggest Aggressor in the South China Sea? *The Diplomat*, 2015. 06. 18.

[38] Rozman, Gilbert: *Chinese Strategic Thought Toward Asia.* 2010, 205. o.

mazandó álláspont tekintetében is. Utóbbi egyszerűen azt jelenti, hogy a szervezet eddig képtelen volt akár csak a politikai nyilatkozatok szintjén kellő erőt mutatni a feszültséget gerjesztő kínai akciókkal szemben. Ez Peking számára roppant előnyös helyzetet teremt, mert bilaterális alapon minden érintett féllel szemben az erősebb szerepéből tud egyeztetni. Ilyen helyzetben, amennyiben a vitás kérdések rendezésénél a katonai erődemonstráció Pekingben valóban preferáltabb eszközzé válik az elkövetkező években, Vietnam számára is nagyon nehéz lesz biztosítani a megfelelő biztonsági komfortot. Nem érdemes figyelmen kívül hagyni e biztonsági komfort mérlegelésénél, hogy számottevő kínai fegyveres erő és infrastruktúra helyezkedik el viszonylag közel a vietnami területhez. A szárazföldi erők részéről a vietnami határhoz legközelebb a Kunmingban diszlokáló 14. hadseregcsoport (a kínai terminológia itt erősen túlzó, ezek valójában inkább „csak" hadseregek) helyezkedik el. A légierőnek viszont öt támaszpontja is van az észak-vietnami országrész relatív földrajzi közelségében, közülük kettő Hainanon. Haditengerészeti szempontból a vitatott térségek a déli flotta körzetéhez tartoznak. Utóbbi felszíni egységei és főhadiszállása Zhanjiangban, míg a tengeralattjáró-erők és a haditengerészeti légierő Hainan-szigeten állomásoznak.

Kína iránt a permanens tényezők mellett az elmúlt évek fejleményei sem növelték a bizalmat.

Még 2013 októberében Li Ko-csiang miniszterelnök vietnami látogatásának alkalmával a felek közös nyilatkozatot adtak ki az átfogó stratégiai együttműködés mélyítésről.[39] Ennek részeként a vitatott tengeri jogok vonatkozásában arról született egyetértés, hogy nem tesznek olyan lépéseket, melyek tovább éleznék a fennálló helyzetet.

Ehhez képest 2014 májusában a China National Offshore Oil Corporation a közép-vietnami Annam Paracel-szigetekhez közeli vizein felállította a HYSY−981-es mélytengeri olajfúró tornyot, helyi értelmezés szerint megsértve Vietnam területi szuverenitását. Peking ezzel kisebb helyi válságot robbantott ki. Vietnamban Kína-ellenes megmozdulások szerveződtek, az érintett tengerrészen pedig a kínai és vietnami haditengerészet egységei ismét farkasszemet néztek egymással, míg Kína júliusban végül kivonta a térségből a fúrólétesítményt, és diplomáciai lépéseket tett az enyhülés érdekében.[40] Az incidens arra jó volt, hogy a szélesebb nemzetközi közvélemény számára is rávilágítson a Paracel-szigetek rendezetlen státuszára, és komolyan megkérdőjelezze a kínai hozzáállás jóhiszeműségét.

Hasonlóan kétséges üzenetet közvetít a 2015. május 26-án – a szokásos kétéves védelmi stratégiai felülvizsgálat keretében – kiadott új kínai katonai stratégia[41] is. A dokumentum vitatott tengerrészek feletti kínai jogigények érvényesítése tekintetében (is) merev és harcias álláspontot képvisel, amelynek érvényesülését ideológiai szinten összekötötte a Kínai Népköztársaság jövőbeli boldogulásának és fejlődésének eszméjével. Az aktív védelem képességrendszerén belül a tengeri ütőerő fejlesztésének előtérbe állítása, a háborúk megvívásának és megnyerésének többször hangoztatott igénye mind olyan elemek, melyek komoly aggodalmat ébreszthetnek a régió államaiban. Vietnam számára (is) ez azt az üzenetet erősítheti, hogy ha Pekingben gondolkodnak is a szigetviták tartós rendezésén, azt kizárólag a saját igényeik érvényre juttatásával képzelik el, és a vietnami szempontok aligha érvényesülhetnek. Ilyen feltételek mellett Hanoi számára megkerülhetetlen opció a saját haditengerészeti kapacitásainak bővítése és a megfelelő biztonsági garanciák keresése legalább azon birtokainak megóvása érdekében, amelyek ma az ellenőrzése alatt állnak. A 2015. évi kínai védelmi fehér könyv egy hatást bizonyosan kivált majd a közeljövőben: a kelet- és délkelet-ázsiai államok körében ma is tapasztalható militarizációs tendenciák erősödését.

Nem vitás ugyanis, hogy Kína haderejének tengeri és légi komponensei az ezredfordulótól kezdve olyan típusú fejlődési tendenciákat mutatnak, amelyek az ország kül- és biztonságpolitikájával szemben túlérzékenységet egyébként nem mutató elitcsoportok szemében is egyértelművé tették, hogy azok már nem pusztán a Tajvani-szoros ellenőrzésének és védel-

[39] Vietnam, China issue a joint statement. *Vietnamplus. vn,* 2013. 10. 15.
[40] *Stirring up the South China Sea III*. ICG Asia Report No. 267, 7 May 2015. 3. o.
[41] China's Military Strategy. Ministry of National Defense, The People's Republic of China, May 2015. 2015.05.26. Elemzését lásd például Háda Béla: Útban egy nemzeti álom felé? – Kína 2015. évi katonai stratégiája. *NKE SVKK Elemzések,* 2015/9.

mének képességét hivatottak megteremteni.[42] Ebben persze a (szuper)hatalmi politika katonai feltételrendszerének megteremtése mellett kezdettől fogva benne volt egy offenzívabb szemléletű érdekérvényesítés lehetősége a vitatott területeken. Utóbbi opció látszik tehát erősödni az új katonai stratégiával. Délkelet-Ázsia államai számára ez a szuverenitásukat közvetlenül érintő, „húsba vágó" problémát idézte fel. Hanoi számára is magától értetődő válasz volt erre fegyveres erőinek régóta esedékes korszerűsítése és ezzel párhuzamosan védelmi stratégiájának nyilvános újrafogalmazása.

Vietnamot földrajzi adottságai elvben Kelet-Ázsia egyik vezető tengeri hatalmának szerepére predesztinálnák. Ez a lehetőség azonban ma még igen távol van a realitásoktól. Erős és gyors változást követelő nyomás alá helyezi védelempolitikáját ugyanakkor, hogy számottevő tengeri területek felett igyekszik elismertetni jogait, amivel egy komoly haditengerészeti vetületekkel bíró hatalmi játszmába keveredett bele. Mindezt oly módon, hogy ő maga a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető tengeri hatalomnak. A vietnami haderő 482 000 fős állományából 40 000 tartozik a szervezetileg öt körzetbe osztott haditengerészet haderőnemához.[43] Utóbbi műveleti képességei – az igen kedvező földrajzi adottságokkal éles kontrasztban – jelentős elmaradásban vannak, akár a kínai, akár a tajvani, de még a maláj vagy thai megfelelőjükkel szemben is. Különösen érdekes fényben tűnik fel ez, ha figyelembe vesszük az ázsiai fegyverkezési trendek tengeri védelmi képességek fejlesztésére irányuló erőteljes folyamatait – tehát a versenytársak ez irányú kapacitásainak további bővülését. Hátránya természetesen Hanoiban is tudatosodott: napjainkra a Vietnami Néphadsereg érvényes fejlesztési terveiben a haditengerészet járműállományának modernizálása és műveleti képességeinek fejlesztése is központi szerepet kapott. Ennek szellemében a felszíni egységek és a tengeralattjáró-erők fejlesztése is zajlik. Vietnam 2009 decemberében, a néphadsereg fennállásának 65. évfordulója alkalmából publikálta harmadik (máig hatályos) védelmi fehér könyvét,[44] amely alapjában véve reális reflexióját jelentette az ország környezetében végbement, tágabb világpolitikai perspektívával bíró változásoknak − igaz, a délkelet-ázsiai állam egyedi stratégiai kultúrájának látószögéből vizsgálva. Nem meglepő módon a dokumentum egyértelműen rögzíti Vietnam igényét a Spratly- és Paracel-szigetekre, de a viták békés rendezését szorgalmazza.[45] Ezzel párhuzamosan azonban megjelenik a külső intervenció megelőzésének igénye is. A „három nem" politikája ugyanakkor közel sem jelenti a katonai együttműködések mellőzését. Ez Vietnam számára is kívánatos formáját jelenti külkapcsolatai mélyítésének, különös tekintettel arra – az egyébként közhelyszámba menő, de adott körülmények között mégis fontos – megállapításra, miszerint az ország biztonsága elválaszthatatlan közvetlen környezetének biztonságától. A fehér könyv – nem meglepő módon – komolyan hangsúlyozza a szigetek és tengeri területek védelmét, és az ehhez szükséges infrastruktúra és katonai képességek biztosítását. Ez logikusan elkerülhetetlenné teszi a haditengerészet ütőképességének fokozását, amivel végül Vietnam is csatlakozik az ázsiai tengeri térség államait jellemző fegyverkezési tendenciákhoz. A fegyveres erők átszervezése során persze a harci feladatokat ellátó egységek fejlesztése élvez prioritást. A Vietnami Néphadsereg összlétszámát és tartalékait a hatékony országvédelem követelményei szerint határozzák meg. Hadviselési elgondolásaiban ugyanakkor továbbra is a népi háború elvei dominálnak, a védelem megszervezésében meghatározó mértékben támaszkodna a lakosság háborús erőfeszítések iránti tradicionális elkötelezettségére. Kész recept ez a számukra, amelyben a nagyhatalmakkal szembeni sikeres múltbéli szereplésük kulcsát is látják. Komoly gyengesége azonban e koncepciónak, hogy éppen azon a területen (a felségvizek és szigetek védelménél) nem remélhető tőle semmilyen valós előny, ahol ma a legnagyobb kihívások érik a vietnami államot. Marad tehát e téren a flotta eszközállományának fejlesztése, amelyben igen fontos stratégiai partnernek számít az Oroszországi Föderáció. Moszkva négy Gepárd osztályú, csökkentett észlelhetőségű rakétával felszerelt fregatt és hat Kilo osztályú, rakétával felszerelt tengeralattjáró leszállítására vállalt kötelezettséget. Előbbiek tengeralattjáró-elhárító

[42] Rozman, Gilbert: i. m. 209. o.
[43] The Military Balance 2015. IISS, London, 2015, Routledge, 294. o.
[44] Lásd Vietnam National Defence. Ministry of National Defence, Socialist Republic of Vietnam, 2009.
[45] Vietnam National Defence, 19. o.

eszközökkel felszerelve várhatóan komoly szerepet kapnak majd a vitatott tengerrészek ellenőrzésében. Utóbbiak pedig merőben új feladatokat adnak az ország haditengerészetének, melynek nagyon szerény tapasztalatai vannak a felszín alatti eszközök alkalmazásában/az ellenük zajló hadviselésben (korábban csak Yugo osztályú mini tengeralattjárója volt). A szükséges tapasztalatok megszerzése érdekében Hanoi Indiában keres partnert,[46] amely szintén ellenérdekelt a kínai hatalmi térnyerésben, és egyik legígéretesebb délkelet-ázsiai kapcsolatát látja Vietnamban. Mindez persze azt is jelenti, hogy a tengeralattjárók üzemeltetésének infrastruktúráját is meg kell teremteni (bázisuk várhatóan Cam Rahn lesz), melyben szintén Oroszország játszhat vezető szerepet. Hollandiától pedig négy Sygma osztályú korvett beszerzése van napirenden.[47] Hasonló járművek az indonéz haditengerészet kötelékében is szolgálnak, különösen korszerű eszközét adva a felségvizeken zajló járőrtevékenységnek. A tengeri védelem légi komponensének fejlesztésére az ország már meglévő SZU−27-esei mellé SZU−30MK2-es repülőgépeket szerez be Oroszországtól,[48] hat kanadai gyártmányú DHC−6-os repülőgép vásárlásával pedig a járőrtevékenységet teszik hatékonyabbá.[49] Általánosságban azt állapíthatjuk meg, hogy a Vietnami Néphadsereg technikai eszközállományának fejlesztése − bár igen korszerűtlen állapotból indult − összességében véve regionális összehasonlításban gyorsan halad.[50]

A folyamatot – mint érintettük – minden bizonnyal ösztönzi majd a kínai védelmi stratégiában tapasztalható stílusváltás és Peking azon intenzív törekvése, hogy akár a sekély tengerrészek feltöltésével is katonai célra használható infrastruktúrát hozzon létre a Spratly-szigetek általa uralt tagjain, melyek adott esetben – a kisebb államok félelmei szerint – az egész szigetvilág annektálásának támaszpontjaiként is szolgálhatnak. Ha azonban túltekintünk az agresszív nagyhatalmi terjeszkedéshez fűződő aggodalmakon, a folyamatnak van egy olyan olvasata is, miszerint Kína ma még minden bizonnyal a helyi infrastruktúra terén megmutatkozó hátrányát igyekszik ledolgozni a Fülöp-szigetekkel és Vietnammal szemben és hozzáigazítani helyi jelenlétét tényleges lehetőségeihez. Legnyilvánvalóbb cél ennek érdekében, hogy olyan repülőtéri infrastruktúrára tegyen szert a vitatott térségben, amelyhez hasonlóval versenytársai előnyösebb pozícióiknak köszönhetően már rendelkeznek.[51] A látványos feltöltési munkálatokat leginkább az ösztönzi, hogy a Kína által uralt szárazulatok természetes kiterjedése alkalmatlan lenne a szükségesnek ítélt létesítmények befogadására. A kis zátonyok „szigetesítése” (ez elsősorban a Subi-, a Johnson-, a Mischief- és a Fiery Cross-zátonyokat érinti) ugyanakkor igen látványos folyamat, amely természetesen nem maradhat rejtve (ezzel minden bizonnyal a kínai fél is időben számolt), viszont a felvonultatott műszaki állomány önmagában is alkalmas egy a katonainál valamivel szelídebb demonstrációra, bizonyítandó Peking elszántságát és megvalósítási képességeit. Kína gyors manőverei tárgyalási pozícióinak javítására tehát Hanoiban is biztosítják a katonai célú beruházások hivatkozási alapját. Ezek persze az anyagi alapok összehasonlíthatatlanul szűkösebb volta miatt messze nem mérhetőek a versenytárs kínai flottában zajló technikai fejlődéshez. Bár a ráfordítások aránya összességében nem csekély: hivatalos adatok szerint Vietnam éves védelmi költségvetése nagyjából a GDP 3%-át teszi ki.[52] Haditengerészetének fejlesztése mögött egyértelmű a szándék, hogy az ország erőt mutatva tudjon nyomatékot adni a vitatott szigetek feletti szuverenitási igényeinek. Kína széles körben agresszívnek minősített akciói a térségben felvetették annak veszélyét, hogy a kellően ütőképes katonai jelenlét hiánya igen rövid időn belül a szigetvilág *de facto* elvesztését eredményezheti. Aligha meglepő tehát, hogy az új hajóegységeket feladataik elsődlegesen a vitatott térségekhez kötik majd. Megjelenésük azonban józan számítás szerint erőfölényt nem teremthet Vietnam számára.

[46] Vietnam builds naval muscle. *Asia Times Online,* 2012. 03. 29.
[47] Lásd More than the Sum of Its Parts: Dutch SIGMA Ships for Vietnam. *Defense Industry Daily,* 2013. 11. 05.
[48] The armed forces of Vietnam will take delivery of 10 Su-30MK2 fighters. *Russian Aviation,* 2015. 0. 17.
[49] 3rd of six Canada-made amphibious aircraft arrives in Vietnam. *Thanh Nien News,* 2014. 04. 10.
[50] Bővebben Chang, Felix K.: Comparative Southeast Asian Military Modernization – 1. *The Asian Forum,* 2014. 10. 01.
[51] Lásd például Hardy, James –O'Connor, Sean: China building airstrip-capable island on Fiery Cross Reef. *IHS Jane's Defence Weekly,* 2014. 11. 20.
[52] Vietnam builds naval muscle. *Asia Times Online,* 2012. 03. 29.

A katonai erőviszonyok mellett azonban a Kínával való szembenállásnak komoly gazdasági természetű korlátai is vannak. Ahogy ez Délkelet-Ázsiában napjainkra szokványossá vált, a kereskedelmi lehetőségek alkotják az egyiket ezek közül, olyan versenyterepet hozva létre, amelyen az USA is csak lassan és nehezen – ha egyáltalán – ellensúlyozhatja a kínai befolyást. 2012-ben a vietnami export több mint 11%-a, az importnak pedig több mint 25%-a zajlott az északi szomszéddal,[53] ami ráadásul évente mintegy 24 milliárd dolláros vietnami deficitet termel.[54] Ezzel szemben az amerikai−vietnami kereskedelemben ellentétes tendenciák figyelhetőek meg. Az 1996-ban még enyhe amerikai aktívumot mutató mérleg 2014-re már csaknem 25 milliárd dolláros deficiten állt.[55] Az összértéket tekintve az egyes országok közül egyébként 2014-ben az Egyesült Államok volt a vietnami kivitel legnagyobb felvevőpiaca, e tekintetben Kína a második helyre szorult. Ekkor már az egykori hidegháborús ellenség a külföldi befektetők rangsorában is az előkelő hetedik helyet foglalta el.[56] Itt számításba kell venni azt is, hogy az USA jelentős támogatója az országban futó segélyprogramoknak is. A 2014. évre több mint 100 millió dollárt terveztek be ilyen célokra.[57]

Az ázsiai szuperhatalom ugyanakkor az importforrások rangsorában szilárdan őrizte vezető helyét, magasan előzve például az ASEAN-közösséget is.[58] Általában a teljes kereskedelmi forgalom összértéke is a kínai relációban a legmagasabb. A vietnami ipar jelentős része függ Kínától, 2010 körül az országban eszközölt műszaki, beszerzési és építési megrendelések mintegy 90%-át kínai cégek nyerték el.[59] A fő területeket klasszikusan a különböző infrastruktúrák képezik. Hivatalos megnyilvánulásaiban mindemellett Vietnam igyekszik cáfolni, hogy gazdasága túlságosan függővé vált volna Kínától. Dinh Tien Dung pénzügyminiszter 2014-ben kevesebb mint 1%-ra becsülte a kínai beruházások arányát hazája piaci tőkésítésében.[60] Mindennek dacára a gazdasági kapcsolatok jelentősége fontos érvként szolgál a mellett, hogy a kínai viszony végletes elmérgesítése nem áll érdekében Hanoinak. Az Egyesült Államok számára ugyanakkor a túlzott függés elkerülése is megfelelhet hosszú távú érdekeinek. Ennek szellemében késznek mutatkozott további kereskedelempolitikai eszközökkel is segíteni a délkelet-ázsiai ország gazdasági kapcsolatrendszerének diverzifikálását, összhangban a térség hatalmi viszonyainak átstrukturálódásával kapcsolatos közös impresszióikkal.

Ha általános mérleget vonunk, azt kell megállapítanunk, hogy a gazdasági tényezők leginkább Pekinghez, míg a biztonságpolitikai szempontok Washingtonhoz közelítenék Vietnamot. Utóbbi vonatkozásban sem egyöntetű azonban a kép. Itt érdemes megjegyeznünk, hogy a vietnami *rendszer* biztonságához (azaz a pártállami struktúra esetleges gyengüléséhez) kötődő aggodalmak – legyenek bár jogosak, vagy minden alapot nélkülözőek – az elit körében érthetően gyengíthetik a nyugati opció elfogadottságát. A Vietnam elitje által favorizált egyensúlyi politika ilyen helyzetben nagyon is logikus stratégia, már persze amíg fenntartható.[61] Moszkva, az egykori szövetséges e szempontból már nem játszhat komoly szerepet. Egyrészt az ukrajnai válság miatt ellene hozott nemzetközi szankciók erősen közelítették Pekinghez, másrészt külpolitikájának hatása a délkelet-ázsiai térségre és a Hanoi szempontjából fontos regionális ügyekre igen mérsékeltnek tekinthető. Dacára a Vietnamban is tapasztalható, Kínával együttműködőbb politikai hozzáállást szorgalmazó hangoknak, egyértelműnek tűnik, hogy a tengeri területek hovatartozásának ügyében a két állam annyira rugal-

[53] Lásd Salidjanova, Nargiza – Koch-Weser, Iacob – Klanderman, Jason: *China's Economic Ties with ASEAN: A Country-by-Country Analysis.* U.S.-China Economic and Security Review Commission Staff Research Report, March 17, 2015. 29. o.
[54] Through a border darkly. *The Economist,* 2014. 08. 16.
[55] United States' Census Bureau, Trade in Goods with Vietnam, 2015. 05. 07.
[56] Hiebert, Murray – Nguyen, Phuong – Poling, Gregory B.: *A New Era in U.S.-Vietnam Relations.* CSIS Report, June 2014. VII. o.
[57] Manyin, Mark E.: *U.S.-Vietnam Relations in 2014: Current Issues and Implications for U.S. Policy.* CRS Report, June 24, 2014. 14. o.
[58] Lásd például Vietnam Customs, Preliminary assessment of Vietnam international merchandise trade performance in August and the 8 months of 2014. 2015. 05. 07.
[59] Chinese Firms Win 90% of Vietnam EPC Contracts. *Vietnam Business Forum,* August 10, 2010.
[60] Lásd Salidjanova, Nargiza – Koch-Weser, Iacob – Klanderman, Jason: i. m. 30.
[61] Khang Vu: Vietnam and Diplomatic Balancing. *The Diplomat,* 2015. 02. 08.

matlan álláspontot foglal el egymással szemben, hogy abból visszalépni igen nehéz lenne úgy, hogy az sokak szemében ne a nemzeti célok elárulásaként tűnjön fel.

Túllépni a múlton – az amerikai közeledés perspektívái

Délkelet-Ázsia egyik népe sem hagyott hasonlóan mély nyomot az amerikai tömegkultúrában és politikai életben, mint a vietnami. Ezt persze nem az egyébként csodálatra méltó művészeti alkotásaival érte el, hanem a vietnami háború töméntelen szenvedésével, melyre már az amerikai közvéleménynek is reagálnia kellett.

Magától értetődő, hogy az Egyesült Államokkal szembeni vietnami beállítódások a kínaiaknál történelmileg sokkal frissebb és kevésbé összetett tapasztalatokon nyugszanak, melyeket főként a huszadik század második felének ellenséges viszonya dominál. Erről pedig a vietnamiaknak éppen úgy megvan a saját narratívájuk, mint egykori ellenfeleiknek, még ha ez nem is tud olyan változatos nemzetközi nyilvánossághoz jutni, mint az utóbbi. A Vietnamban nemzeti katasztrófával felérő háborús károk és veszteségek feldolgozása mindenképpen hosszú folyamat, aránylag kedvező feltételeket teremt azonban hozzá, hogy a társadalom mintegy 60%-a már 1975 után született, tehát személyes élmények nem kötik az amerikaiak helyi működéséhez. Tovább árnyalja e képet ugyanakkor, hogy az egyes források szerint körülbelül 1,7 millió vietnami származású amerikai jelentős hányada az egykori dél-vietnami menekültekből, illetve leszármazottaikból áll. Közülük sokan máig nagy ellenszenvvel viseltetnek a szocialista rezsimmel szemben.[62] Negyven év telt el a vietnami háború lezárása óta, és az ország győzelmes újraegyesítése kétségbevonhatatlanul a modern vietnami nemzeti öntudat részévé vált. Ilyen háttérrel Hanoi számára sem könnyű számot vetni azzal a konklúzióval, mely szerint az USA-val való biztonságpolitikai partnerség kialakítása és fejlesztése az ország alapvető szükséglete, amennyiben a változó regionális feltételek közepette is fenn kívánja tartani egyensúlyozó külpolitikáját.

Ma az Amerikai Egyesült Államok délkelet-ázsiai kapcsolatépítése kétségtelenül legizgalmasabb vetületének a vietnami kapcsolatok rendezése ígérkezik. Washington 1979-ben még támogatta a Kínai Népköztársaság vietnami inváziójját, és csak 1994 februárjában oldotta fel a gazdasági embargót a délkelet-ázsiai állammal szemben. Végül a következő évben állapodtak meg a diplomáciai kapcsolatok júliustól datálható felvételéről.[63] Fegyveres erőik között 1996 novemberében létesült hivatalos együttműködés. Ezzel együtt is az USA stratégiai érdeklődése Délkelet-Ázsia iránt a kilencvenes évek folyamán jelentősen gyengült, és csak Kína helyi törekvéseit érzékelve erősödött meg ismét.[64] Washington és Hanoi viszonyának fejlődésben szimbólumértékű mérföldkövet jelentett Bill Clinton amerikai elnök 2000. novemberi látogatása, amelyhez hasonló nem történt a háború vége óta.[65] Nyolc évvel később lezajlott az első kétoldalú politikai, biztonsági és védelmi párbeszéd a felek között, melyet 2010-től évi rendszerességgel megtartott védelempolitikai dialógus követ. Mikor 2013. július 2-án Barack Obama és Truong Tan Sang vietnami elnök útjára indította a két ország átfogó partnerségét, a fejleményt a bilaterális kapcsolatok új időszámításának nyitányaként ünnepelték. Az ennek keretében megfogalmazott kilenc célterület között helyet kapott a politikai és diplomáciai, a biztonsági és védelmi együttműködés, valamint a közös háborús múlt feldolgozásának és rendezésének törekvése is.[66]

A 2010-es évek amerikai regionális politikája már a Pivot to Asia szellemében formálódott, keresve a lehetőséget a kínai hatalmi építkezés kordában tartására, és ehhez helyi szövetségesek bevonására. E tekintetben – a fentebb ismertetett okokból – Vietnam mutatkozik több szempontból is az egyik legígéretesebb, ugyanakkor az egyik legnehezebben megnyerhető partnernek is, mivel az USA-hoz való közeledését a meglévő érzelmi korlátok mellett tu-

[62] Lásd Le Hong Hiep: Vietnam's strategic trajectory – From internal development to external engagement. *Strategic Insights*, ASPI, June 2012. 7. o.
[63] Corfield, Justin: i. m. 118. o.
[64] Rozman, Gilbert: i. m. 206. o.
[65] Bennett-Jones, Owen – Phillips, Jeff: Clinton's Vietnam visit. *BBC News,* 2000. 11. 16.
[66] Ezekről lásd Hiebert, Murray – Nguyen, Phuong –Poling, Gregory B.: *A New Era in U.S.-Vietnam Relations.* CSIS, June 2014. 7. o.

datos stratégiai választások is akadályozzák. Ennek következtében az amerikai fél számára a Hanoival való biztonságpolitikai együttműködés lehetséges perspektívái alapvetően eltérnek például a Fülöp-szigetekkel vagy Ausztráliával fenntartott, közvetlen amerikai katonai jelenlétet is lehetővé tevő partnerségétől. Segíti ugyanakkor e folyamatot, hogy lényegében Vietnam is abban érdekelt, amelyre az USA is fel tudja építeni regionális politikáját: a helyi erőegyensúly megőrzésében, a tengeri közlekedés és kereskedelem szabadságának biztosításában, az erőszakos érdekérvényesítés, illetve azzal való fenyegetés tilalmában, és nem mellesleg a kínai hatalmi expanzió korlátozásában a helyi államok gazdasági kapcsolatainak diverzifikálása, együttműködésük elmélyítése és önvédelmi képességeik fejlesztése által. Vietnam számára emellett továbbra is fontos, hogy az amerikai kapcsolatainak erősödése ne váltson ki kezelhetetlen ingerültséget kínai partnereiben, aminek következtében újra erősödhetnének az ellenséges hangvételű üzenetek közöttük, és beszűkülne az ország mozgástere a fennálló területi vitáik kezelésében. Éppen emiatt Hanoi nem is szorgalmazza a védelmi együttműködés gyors mélyítését, a hangsúlyt a közeljövőben inkább a gazdasági kérdésekre helyezné.[67] Ez természetesen nagyban függ a kínai magatartástól is. Hanoi számára általában hasznos az Egyesült Államok regionális jelenlétének erősödése és hozzájárulása a kínai hatalmi törekvések korlátok közé szorításához, de mindebből anélkül részesedne, hogy szorosabban elkötelezné magát bármelyik hatalom mellett. Ebben az összefüggésben az USA védelmi partnersége annak esélyét hozza el, hogy vállalható feltételek mellett, modern nyugati technológiák bevonásával elégítheti ki fegyveres erőinek égető modernizációs szükségleteit. Várhatóan nem is kell majd csalatkoznia ebben. Washingtonban nyílt téma az országgal szembeni fegyverembargó enyhítése annak érdekében, hogy Amerika részt vállalhasson Vietnam tengeri felderítő és tengeralattjáró-elhárító képességeinek fejlesztésében.[68] Persze ezek csak az első lépések, melyeket a feltételek alakulásától függően követhetnek újabbak. Nem kétséges, hogy a távol-keleti hatalmi játszma tétje nagy Washington számára. Obama elnök 2014. április 23−29. között négy kelet-ázsiai állam (Japán, Dél-Korea, a Fülöp-szigetek és Malajzia) érintésével körutazást tett a térségben, hogy megerősítse országa helyi elköteleződését és demonstrálja Ázsia elsődleges fontosságát az amerikai külpolitika számára. A találkozók során – ahogy az várható volt – Kína helyi törekvéseit bíráló üzenetek is bőven megfogalmazódtak,[69] és szignálásra került a Pekinggel területi vitában álló Fülöp-szigetek és az USA új védelmi egyezménye, mely lehetővé teszi az amerikai katonai jelenlét újraszervezését a szigetországban.[70] Az amerikai államfő ez alkalomból tett hivatalos nyilatkozata szerint „az elkerülhetetlen, hogy Kína váljon a térség domináns hatalmává, már csak puszta mérete folytán is”.[71] A valódi kérdés, hogy az egyéb helyi államok is képesek lesznek-e a fejlődésre a saját szempontjaik szerint. E megállapítás jól megragadja Vietnam dilemmáját is.

Noha Obama ázsiai útján általában igyekezett kizárni azokat az értelmezéseket, hogy tárgyalásai Kína elleni szervezkedést jelentenének, a pekingi médiumok reakciói egyértelmű gyanakvást tükröztek, különösen a fülöp-szigeteki egyezmény kapcsán. Vietnam sajátosan keveredett bele a két vezető hatalom közötti szimbolikus pengeváltásba. Mint korábban már érintettük, nem sokkal az amerikai elnöki viziteket követően, májusban a China National Offshore Oil Corporation a közép-vietnami Annam Paracel-szigetekhez közeli vizein felállította a HYSY−981-es mélytengeri olajfúró tornyot. Az akció elemzői vélemények szerint Obama útjára adott sajátos kínai válaszként is értelmezhető, jelezve az ország elszántságát dél-kínai-

[67] Hiebert, Murray – Nguyen, Phuong –Poling, Gregory B.: i. m. 3. o.
[68] Bővebben Thayer, Carl: The US Lifts Arms Embargo: The Ball Is in Vietnam's Court. *The Diplomat*, 2014. 10. 06.
[69] Obama pledges Japan islands support as Asian tour begins. *BBC News,* 2014. 04. 23.
[70] A fülöp-szigeteki amerikai támaszpontokat 1992-ben számolták fel. The U.S. balancing act in Asia. *The Japan Times,* 2014. 05. 04. Az egyezmény szövegét lásd Enhanced Defense Cooperation Agreement between the Philippines and the United States. *Official Gazette,* 2014. 04. 29. Hátterének elemzését lásd De Castro, Renato Cruz: The 21st Century Philippine-U.S. Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA): The Philippines' Policy in Facilitating the Obama Administration's Strategic Pivot to Asia. *The Korean Journal of Defense Analysis,* Vol. 26, No. 4, 2014. 427−446. o.
[71] Talev, Margaret – Mattingly Phil: U.S., Philippines Sign Defense Pact Amid China Tensions. *Bloomberg.com,* 2014. 04. 28.

tengeri követeléseinek fenntartására minden ellenkező erődemonstrációval szemben.[72] Alátámaszthatja ezt a fúrósziget telepítésének gyors felülvizsgálata is. A nagyméretű, könnyen fellelhető és sebezhető létesítmények térségbe irányítása és üzembe helyezése a szuverenitásviszonyok *tényleges* tisztázódásáig aligha lenne okos lépés. Esetleges háborús feszültség vagy körülmények közepette a szénhidrogén kitermelésének megkezdése az instabil térségben olyan mértékű kockázattal járna, amelyet valószínűleg nem érdemes felvállalni. Aligha véletlen továbbá, hogy éppen Vietnam lett az ellenlépés kárvallottja. Ha a válság demonstrációs funkcióját az 1979. évi határháborúéhoz hasonlítjuk, az üzenet Hanoiban ér célba a legbiztosabban. Kína a hasonló húzásokkal könnyen tesztelheti az USA és szövetségesei elszántságát a status quo megőrzésére, és egyben jelezheti, hogy Washington esetleges támogatása nem szolgálhat alternatívával a vele való megállapodással szemben, így Vietnam is jobban teszi, ha ódzkodik a komolyabb pálfordulástól. Világos, hogy a délkelet-ázsiai térségben érdekelt hatalmak élénk figyelemmel kísérik egymás tevékenységét, a HYSY−981-es krízis pedig leginkább arra szolgál precedenssel, hogy játszmáikban azt a szereplőt használják fel, amelyet adott esetben a legcélravezetőbbnek tartanak. Nem bizonyos, hogy ilyen helyzetben Peking valóban díjazni fogja Hanoi semlegességpárti politikáját.

Kitekintés

A 21. század első másfél évtizede Délkelet-Ázsiában is nagy várakozásokat inspirált a helyi társadalmak jövőbeli perspektíváival és jólétével kapcsolatban. Ennek dicsfénye Vietnamra is alaposan rávetül, kevés kétséget hagyva afelől, hogy az ország nemzetközi jelentőségének növekedését regisztráló vietnami optimizmus végső soron nem megalapozatlan. A délkelet-ázsiai ország számára a 20. század második felében különösen nehéz feladatot jelentett politikai szuverenitásának és területi épségének biztosítása. Utóbbi ráadásul a tengeri térségek hovatartozása körüli vita miatt máig nem tekinthető maradéktalanul megoldottnak, perspektívái pedig legmértékletesebben szólva is bizonytalanok.

A regionális stabilitás és a nagyhatalmakhoz fűződő viszony mindezért napjainkban is Vietnam első számú tájékozódási pontjai közé számít. Minőségét tekintve a vietnami kül- és biztonságpolitika poszthidegháborús feltételekhez való alkalmazkodására kevés panasz lehet. Konstruktív partnerként való bekapcsolódása a 21. század nemzetközi folyamataiba ugyanakkor egy olyan korszakban bontakozik ki, amikor a nemzetközi rendszer két legerősebb hatalmának viszonyát újra az egyre élesebb stratégiai versengés, potenciális szembenállás hatja át, és ennek egyik lehetséges frontvonala ha nem is az ország területén, de ahhoz mindenképpen igen közel húzódik. Úgy tűnik tehát, hogy a globális összefüggésekkel bíró geostratégiai küzdelem mint alaptényező a múlthoz hasonlóan a belátható jövőben is meghatározza a Vietnam külső környezetét és érvényesülési feltételeit. Nem tartott tehát sokáig e szempontból a hidegháború utáni évek történelmi „kegyelmi pillanata". Szerencsés körülmény ugyanakkor az ország számára, hogy nem degradálható pusztán gyaloggá a nagyhatalmak képzeletbeli távol-keleti sakktábláján. Kapacitásai és földrajzi adottságai mindenképpen megbecsült partnerré teszik, biztosítva ezzel számára egy elfogadható mozgásteret. Ez utóbbi használhatósága nagyban függ majd a délkelet-ázsiai államok együttműködésének minőségétől, amely eddig éppen a legakutabb biztonságpolitikai problémák kezelésében bizonyult gyengének. A jövőre nézve nagyon nehéz bármi biztosat mondani a Vietnamot leginkább foglalkoztató dilemmákról. Az egyértelműnek tűnik, hogy gazdasági bővülésének alapfeltételei még sokáig adottak lesznek, a dél-kínai-tengeri szigetvilágot jellemző szuverenitásviszonyok változására azonban békés úton belátható időn belül szinte semmi esély sincs. Jóllehet minden fél a tárgyalásos rendezésre vonatkozó szándékát hangsúlyozza, helyi állásaiknak gyors fejlesztése nem arról tanúskodik, hogy bárki komolyan fontolóra venné a kompromisszumot, legjobb esetben is csak a status quo időnként feszültté váló befagyásával számolhatunk. Vietnam számára ebben a helyzetben a legmeghatározóbb stratégiai probléma az lesz, hogy újra kiéleződik-e viszonya a történelmét oly sokszor meghatározó kínai szomszéddal, vagy sem. Bár létét az sem fenyegetné, ha minden fennálló területi vita teljes

[72] What is China's goal after the HD-981 oil rig incident? *Vietnam.net,* 2014. 06. 05.

mértékben az ő rovására dőlne el, a jelenlegi folyamatok egész kül- és biztonságpolitikai vonalvezetését állítják súlyos próba elé. Ha ezen elbukik, az alighanem újabb „jégkorszakot” hoz a két szomszédos szocialista állam viszonyába, ennek minden regionális konzekvenciájával együtt.

© HÁDA BÉLA